

učevala mladež v svojem rodnem jeziku. Toda avstrijska vlada je gluha za vse te zahteve.

Lani so se v goriškem deželnem zboru združili vsi poslanci — Slovenci in Italijani — in sklenili soglasno resolucijo, v kateri se vlada kategorično pozivlja, da naj v goriške srednje šole uvede mesto tuje nemščine v deželi običajna jezika — slovenščino in laščino.

In kaj je odgovorila vlada na to? Prezirljivo je molčala in ni se ji zdelo vredno, dati odgovora na dotično resolucijo.

V Gorici pa sta še vedno realka in gimnazija nemški kakor sta bili.

Iz takega vladnega postopanja, da se celo ignorirajo sklepi deželnega zbora, je videti, da mora vlada zasledovati posebne smotre, da jo vodijo posebni nameni.

In teh namenov in smotrov ni težko uganiti!

Kakor Nemci, tako hoče tudi vlada zgraditi nemški most do Adrije. Razložek med Nemci in vlado je samo ta, da delajo Nemci odkrito za to, vlada pa tajno in pod pretvezo državnih interesov.

Vlada hoče spraviti v Primorje čim največ nemških uradnikov. Kolikor ji je mogoče, jih importira iz tujih dežel, ker pa to le ne zadošča, naj v dosego določenega smotra pomagajo še srednje šole.

Te šole morajo biti nemške, da se morejo v nemškem duhu vzgojiti sinovi onih priseljenec, ki so že a priori določeni, da pridejo na mesta svojih očetov, ti zavodi morajo biti nemški, da se domačinom, kolikor mogoče, odvzame prilika, se izobraževati in da zaradi tega ne morejo tekmovali s priseljenimi ali naturaliziranimi Nemci.

In da se to tem sigurneje zgodi, pošilja pravična avstrijska vlada na primorske učne zavode, ako je le kolikaj mogoče, zgolj tujce, to je Nemce, ki ne umejo niti trohice slovenskega ali italijanskega jezika.

Posledica tega je seveda ta, da v takih šolah ne morejo uspevati niti Italijani niti Slovani — deloma zaradi neznanja učnega jezika, deloma pa tudi zavoljo nenaklonjenosti tujih učiteljev.

Zato je v Primorju nekaj navadnega, da ne dospe od učencev, ki vstopijo v I. razred, naj si bodo že Slovenci ali Italijani, v najvišji razred nobeden ali pa kvečjemu eden ali dva.

V teh razmerah se potem seveda ni čuditi, ako primanjkuje na Primorskem domačega razumništva in da vlada lahko, izgovarjaje se na to, importira tuje uradništvo. In v tem tiči dobro premišljen sistem!

Vlada tiči pod enim klobukom z Nemci in dela z vsemi silami na to, da bi Primorje čim prej kot zrelo jabolko padlo v naročje materi Germaniji.

To je očitno, to mora opaziti vsakdo, ki ima zdrave oči.

Zato se je čuditi, da tega ne uvidijo naši Italijani, da pangermanizem pod patronanco avstrijske vlade vedno smelejše izteza svoje prste po jadranski obali in da preti Slovanom kakor Italijanom pogibelj s severa od germanskega zmaja.

Namesto da se Italijani bore proti nedolžnim slovenskim stremljenjem, naj se rajši združijo v krepko falango proti opasnemu nemškemu navalu, ki uniči oba naroda, ako se začasa ne zedinita k složnemu in skupnemu odporu!

S tem končujem! Upam, da mi slavna gospoda oprost, ako sem se nekoliko dalje pomudil pri tem unikumu avstrijske politike.

* * *

Predlagane in brez debate enoglasno sprejete resolucije smo priobčili že v svoji 34. številki na strani 285.

Razstava učil v Ljubljani.

(Dalje.)

I. Nazorni nauk.*)

Učila za nazorni nauk so bila urejena po učnih slikah, ki jih obravnava ljubljansko učiteljstvo v I. in II. razredu. Ta del razstave je bil namenjen v prvi vrsti ljubljanskemu učiteljstvu, ker so omenjene učne slike hkrati minimalni podrobni učni načrt za nazorni nauk, ki ga je odobril tudi deželni šolski svet. Po tem načrtu se mora ljubljansko učiteljstvo tudi strogo ravnati. To je, seveda, minimalni podrobni učni načrt, na prosto voljo je pa dano vsakemu učitelju, da tudi več tvarine vzame v I. in II. razredu iz nazornega nauka, če mu dopušča čas.

V razstavi so bila razstavljena za posamezne učne slike iz nazornega nauka za I. razred ta-le učila:

1. Naš cesar: Angeli-Hechtov slika našega cesarja. Cesarjeva fotografska slika. Cesarska krona in žezlo (slika na kartonu). Dunaj (slika). Naš cesar ob potresu v Ljubljani (fotografska slika). Kolajna. Cesarski orel. Kronski petak.

2. Mačka: Za obravnavo učne slike »mačka« po biološki metodi so predpisana in so bila tudi razstavljena ta-le učila: Podmašena mačka z miško v gobcu. Slike: igrajoče se mačice. Mačka ujame miš. Miška v kuhinji. Preparat mačje glave. Košček papirja na niti. Mleko. Žito. Podmašena miš. Dve podmašeni podgani.

3. Zajec: Podmašen zajec. Hölzlova slika »Jesen«. Preparat zajčje glave. Drevesna skorja. Petršilj. Zelje. Repa. Trava. Detelja. Muf in čepica iz zajčje kože. Dleto.

4. Voda: Kozarec čiste vode. Kozarec mleka. Kozarec črnila. Razredčen očet. Kos ledu. Pelin. Lesena paličica. Kos stekla. Posoda s špiritom.

5. Vrana: Podmašena vrana. Podmašen golob. Kehr-Pfeiferjeva slika »Vrana«. Podmašena miš. Hrošč. Črv. Metulj. Razna semena.

6. Železo: Kos železa. Kladivo. Kalup nakla. Podkev. Svetel in rjast ključ. Kos verige. Klešče. Motika. Lopata. Kosa. Srp. Vile. Plug. Brana. Drugo železno orodje. Žica. Ploščevina, svetla in od rje razjedena. Železen, pobarvan lonček. Svetel in rjast nož. Škarje. Pero. Igla.

7. Belin: Glogov belin. Kapusov belin. Diagram glogovega in kapusovega belina. Metuljnica. Čebela. Hrošč. Jajčeca, bube in gosnice belinove.

8. Nevihtha: Janskega slika »Poletje«. Vsa učila za našete učne slike, izvzemši »Železo«, je zbrala na raznih mestnih šolah, največ na I. mestni šoli, radovoljka I. mestne šole gdč. Mira Regalijeva, učila za železo pa suplentinja II. mestne šole, gdč. Ana Kilarjeva.

Vse te učne slike obravnava ljubljansko učiteljstvo v I. razredu; za II. razred so pa določene te-le učne slike ter so bila zanje razstavljena sledeča učila:

*) Priobčujemo podrobno poročilo o razstavi. Kdor si jo je ogledal, mu tako poročilo poživši spomin, kdor pa razstave ni videl, si bo na podlagi tega poročila izkušal uravnati pouk na svoji šoli. Tako, upamo, ustrezno na obe strani.

Uredn.

1. Buča: Bučevina s cvetom. Cvet, ki je na njem razvit plod. Buča, ki ji je odpadel cvet. Buča, ki se je cvet le malo drži. Buča z muho. Jabolka. Bučevina z zelenimi in rumenimi bučami. Prerezana buča. Pečke. Iztrebljena buča. Mokre in suhe pečke. Jedrca. Sinica. Veverica.

2. Kaljenje: Dve posodi, ena s suho, druga z vlažno zemljo. Bučne pečke. Napete pečke z razpočeno lupino. Kal. Kal s koreninico. Kalici, mlada in starejša. Bučevina.

3. Jesen: Hölzlova slika »Jesen«. Zrelo sadje: jabolka, hruške, orehi. Grozdje. Poljski pridelki: krompir, repa, zelje, koruza. Veja z orumenelim listjem. Jesenski podlesek. Ptice: lastavica, poljski škranec, pastirica, prepelica, taščica, vrabec, vrana, ščinkavec, sinica.

4. Ura: Diagram ure. Stenska ura. Žepna ura.

5. Zima: Hölzlova slika »Zima«. Veje listnatega in iglastega drevja. Premoz. Šota. Jaslice. Smreka. Ptičja hrana: drobtinice, zrna. Vrabec. Ščinkavec. Sinica.

6. Zlato: Zlata ura. Zlat prstan. Zlata verižica. Zlati uhani. Kolajna. Zlata pena. Srebrna verižica. Krona.

7. Svinec: Kos svinca. Svinčene krogle. Prazna patrona. Svinčena zrna. Vodovodne cevi.

8. Pomlad: Hölzlova slika »Pomlad«. Zvonček. Trobentica. Vijolica. Pomladni podlesek. Zelene in suhe veje. Podoba sv. Jožefa. Ptice selilke: lastavica, pastirica, prepelica, taščica. Metulj. Hrošči. Muhe. Plug. Žitna semena: pšenica, ječmen, oves, rž. Veverica. Jazbec.

9. Konj: Osedlan konj (slika). Kobila in žrebe (slika). Griva. Žima. Kopita. Podkev. Usnje. Oves. Rezanica. Seno. Detelja. Krogla. Valjar.

10. Poletje: Kresnice. Hölzlova slika »Poletje«. Žitna semena: pšenica, rž, ječmen, proso, ajda, koruza. Srp. Cepci. Kosa. Grablje. Seno. Slika. »Nevihta«.

Vsa ta učila so bila razstavljena v obdelku za nazorni nauk v I. in II. razredu. Dasi se je oziralo pri prireditvi te razstave v prvi vrsti na ljubljanske šole, je bil vendar ta oddelek jako poučen tudi za učiteljstvo, ki deluje na kmetih. (Dalje.)

Priznanja in zaupnice.

Namera vlade, da se naj delegati in delegatinje četrte kranjske deželne učiteljske skupščine zaradi znanega možatega in odločnega nastopa disciplinirajo, je vzbudila med kranjskim učiteljstvom največje ogorčenje. Tako utegne postati 4. dan septembra t. l. in pa ukrep kranjske birokratske učne uprave zgodovinskega pomena v razvoju učiteljske organizacije in v razvoju kranjskega šolstva in učiteljstva sploh. Svetovali smo zadnjič vladi, naj preide preko zažuganega discipliniranja takoj k regulaciji učiteljskih plač. Da smo ji to nasvetovali, smo imeli tehtne vzroke. A svetovali smo zaman: lepa beseda ni našla lepega mesta. Sedaj se naj razvijajo stvari tako, kakor se morajo razviti, ako pritisne brezsrčna sila na voljo in moč, ki se absolutno ne da zadušiti in ne zlomiti!

Treba bo torej preiti k načrtom, ki si jih je zasnovalo kranjsko učiteljstvo za slučaj, da mu bodo izkušali ublažiti bedo s težo paragrafov, namesto s kruhom.

Zvedeli smo namreč, da so nekateri okrajni šolski sveti že začeli zaslišavati delegate in delegatinje. Ta posel opravljajo gospodje

nadzorniki, ti vrli prijatelji šolstva. Vladni bič je torej že zažvižgal. Ta rezki udarec je švignil po vsi deželi, od vasi v vas, od mesta v mesto. Učiteljstvo, pritiskano od bede, se je zravvalo; brez ječanja je prestreglo udarec, da je odletel nazaj. Tepla ga je beda in lakota, siti ljudje ga ne bodo topli!

Delegati in delegatinje so delali po volji in želji učiteljstva. Ekspozicirali so se njegovemu pravičnemu prizadevanju v prid in s svojim neustrašenim nastopom dokazali, da so vredni popolnega priznanja in glasne pohvale. Simpatije vsega avstrijskega učiteljstva in vse učiteljstvu naklonjene javnosti so na njihovi strani. To jim bodi v moralno zadoščenjel

Najlepše zadoščenje pa jim naj bodo priznanja in zaupnice volilcev in volilk! S tem je dokazano, da so odbrali v IV. kranjsko deželno učiteljsko skupščino tiste člane iz svoje srede, ki so bili prepričani o njih, da store svojo dolžnost in da so vredni zaupanja učiteljstva.

I.

Učiteljstvo kranjskega okraja, zbrano dne 4. okt. t. l. na svojem jesenskem zborovanju v Kranju, spričo škandalozno nizke plače, a vedno naraščajočega dela ponovno popolnoma odobrava odločni, pogumni in močati, pri vsem tem pa vendar izredno taktični nastop delegatov in delegatinj ob priliki IV. deželne učiteljske skupščine s posebno pripombo, da v zadnjem času niso mogli boljše in izdatnejše zastopati interesov svojih volilcev.

II.

Ljubljansko učiteljstvo, zbrano na izrednem občnem zboru „Ljubljanskega učiteljskega društva“, dne 11. okt. 1905, izreka z ozirom na sramotno nizke plače in na vedno naraščajočo draginjo svojim trem delegatom pri IV. deželni učit. konferenci na njih odločnem a taktičnem nastopu v svrhu izboljšanja učiteljskega gmotnega stanja svojo toplo zahvalo, priznanje in popolno zaupanje s pripomnjo, da niso mogli bolje in izdatnejše zastopati koristi svojih volilcev.

Dopisi.

Istra.

Renegati. »Omnibus« u 249. broju piše posprdno o zborovanju »Zaveze«, al dakako obećanjem da će malo po malo iznieti glavne misli o razpravama pojedinih točaka dnevnoga reda — onako s' intende — po svoje. U tome dopisu zanimala me samo V. točka dnevnoga reda: Predlozi. Ovdje kaže dopisnik: »Pošto se je kod ove točke razvila živahna razprava, u kojoj je sudjelovalo više govornika i pošto je za nas najvažnija jer se je radilo o našim narodno-političkim prilikama i o poznatom izdajstvu učitelja Zeca i drugova — o ovoj točki doniet ćemo zato obširniji izvještaj u sutrašnjem broju.«

Neću se osvrutati sada na čitav dopis, već ću raztumačiti zašto su Zec i drugovi renegati po mišljenju hrvatsko-popovske kamore u Istri. Prije nego predjem na stvar moram predpostaviti, da su Hrvati u trećem i drugom tielu imali svoju listu i za nju i glasovali, dočim su u prvom tielu glasovali svi Hrvati za Talijane i to jedni ja umjerene a drugi za radikalne.